

Hint Felsefesi

Felsefenin başlangıcı Hint'tedir. Hint Felsefesi'nin Temelleri'nin aranmaya başlanacağı ilk yer Rigveda'dır; daha sonra onu izleyen diğer Vedalar'a bakmak gerekir. Daha o kadim zamanlarda bile birçok filozofun var olduğu görülmektedir. Eski bilgiler yeni zamanlara doğru aktarılırken bilgilerde birtakım değişikliklerin olduğu yahut da bunlar üzerine yeni eklemeler yapıldığı aşikârdır. Bu yöntem, tüm dünya kültürlerinde var olan, kadim ve kutsal kitaplar iyi incelendiğinde rahatlıkla görülebilecek bir yöntemdir. Bilgilerdeki değişikliklerin hangi sosyal ve toplumsal olaylarla biçimlendiği de ayrıca incelenmesi gereken çok önemli bir konudur.

Veda döneminin çok tanrıcılığından (politeizm) Upanishad döneminin tek tanrıcılığına (monoteizm) geçilirken düşünce dünyasında da pek çok değişiklikler olur. Kurban, ayin ve tören geri plana düşmeye başlar. Dinsel metinler sorgulanır, yeni yorumlar yapılır. Atalar'ın yaşadığı cennetlerde yeniden doğmak değil, Moksha veya Nirvana ile kurtuluşa ermek dinsel anlayışın içine katılır.

Eski Hint'te felsefe Brāhmanlar tarafından yapılmaya çalışılsa da ancak Materyalistler'in ve Kshatriyalar'ın katkılarıyla esaslı bir gelişme gösterebilmiştir. Upanishadlar çağı ise tam bir fikir coşkunuğu zamanıdır. Bu dönemde, Brahmanik

çağlardan beri yüzyıllarca yapılmış ve adeta kemikleşmiş olan “kurban sunma” geleneğinin yok edilip değiştirilmeye başlandığını, hayvan kurban etmek yerine onun yerine geçecek başka uygulamaların kurban sunmak olduğunun öne sürüldüğünü görüyoruz. Öyle ki, konuşurken dışarıya verdiğimiz nefes nedeniyle soluk alamayız, soluk alırken de konuşma yeteneğimizi gerçekleştiremeyiz denilerek insanın alıp verdiği soluğun dahi bir tür kurban sunma olduğu iddia edilmiştir. Bhagavadgītā zamanına yaklaşılrken bu husus daha da fazla inceltmiş ve artık o kanlı kurban törenlerinden eser kalmamıştır. Bu durum Hint düşünce hayatındaki güçlenişin kuvvetli bir göstergesidir.

Upanishadlar’da elbette ki bütün gerçek bir araya toplanmış olarak gösterilmez. Böyle bir çaba boşa bir çaba olur. Bilgiler karışık haldedir ve çoğunun zannettiği gibi sadece “aham Brahma asmi” veya “tat tvam asi” den ibaret değildir. Upanishadlar’da çok sayıda filozof göze çarpar. Ruben, eski Hint’te M.Ö. 700-550 yılları arasını “Felsefenin doğduğu devir” olarak belirlemiş, bu zamanda Hindistan’da yetişmiş filozoflardan 110 tanesini bildiğimizi ileri sürmüştü ve bu aynı zaman içerisinde eski Yunan’da sadece üç filozofun, yani İyonyalı eski doğa filozofları olan Thales, Anaksimandros ve Anaksimenes’in yaşadıklarını

belirtmiştir.¹ Ruben bu kısa fakat çok değerli çalışmasında eski Hint filozoflarını beş nesil içinde incelemiştir.

---

¹ Ruben, Felsefenin Başlangıcı, s. 30.